

نتایج ماه دوم "پرسش نامه بررسی اثرات حذف صفر از پول ملی"

در پایگاه اطلاع رسانی "طرح اصلاح پول ملی"

مقدمه

پایگاه اطلاع رسانی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران از روز شنبه مورخ ۱۳۹۰/۴/۲۵ فعالیت خود را در زمینه طرح "اصلاح پول ملی" به نشانی Reform.cbi.ir شروع نموده است. در این پایگاه، فرم نظرسنجی پیرامون ابعاد مختلف برنامه حذف صفر گنجانده شده که تا پایان شهریور ۱۳۹۰ حدود ۴۷۰۲۸ نفر در آن شرکت نموده اند. این گزارش به تحلیل نتایج نظرسنجی مذکور براساس آمارهای ماه دوم می پردازد.

تحلیل نظرسنجی

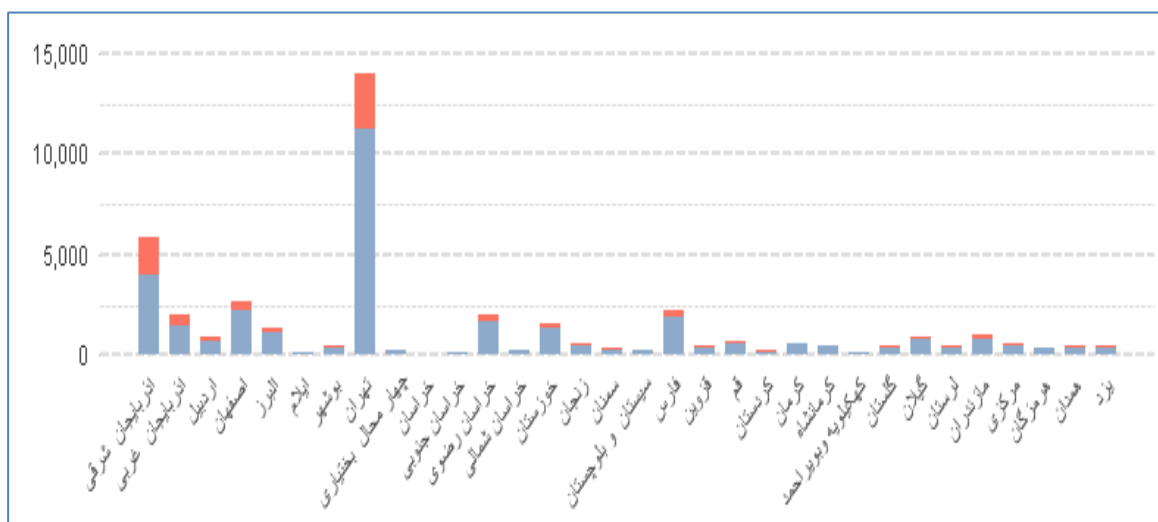
۱- نتایج نظرسنجی طرح اصلاح پول ملی در طی دو ماه که از آغاز آن می گذرد، نشان می دهد ۸۰ درصد پاسخ دهندگان را مردان و ۲۰ درصد بقیه را زنان تشکیل داده اند. این آمار در مقایسه با بررسی نتایج ماه اول بیانگر کاهش ۲ درصدی سهم مردان از کل پاسخ دهندگان و افزایش مشارکت زنان به همین نسبت می باشد. رشد مشارکت خانم ها نسبت به آمارهای هفته دوم که حاکی از شرکت ۱۳ درصد بانوان کشور بود، قابل ملاحظه می باشد. به نظر می رسد، استفاده از سایر ابزارهای ارتباط جمعی به ویژه مصاحبه های مطبوعاتی و رادیویی مسئولین که خانم ها را به دلیل نقشی که در اقتصاد خانواده دارند به مشارکت بیشتر فرا خوانده اند، در این افزایش بی تاثیر نبوده است. با این وجود، همچنان مشارکت خانم ها در این امر اندک بوده و لازم است برای گسترش آن از تمهیداتی مانند اطلاع رسانی همگانی از رسانه های ملی و به خصوص از طریق آن دسته از برنامه های صدا و سیما که بیشتر مخاطبین آن را خانم ها تشکیل می دهند، اقدام نمود.

۲- آمار مقایسه ای استان های شرکت کننده در نظرسنجی نشان می دهد استان های تهران، آذربایجان شرقی، اصفهان، فارس، خراسان رضوی و آذربایجان غربی به ترتیب با داشتن سهمی معادل ۲۹/۷، ۱۲/۵، ۵/۵، ۴/۶، ۴/۲ و ۴/۱ درصد بیشترین، خراسان جنوبی، کردستان، سیستان و بلوچستان و چهارمحال و بختیاری هر یک با سهمی برابر با ۰/۴ درصد و کهگیلویه و بویراحمد و ایلام به ترتیب با سهمی معادل ۰/۲ و ۰/۳ درصد کمترین تعداد شرکت کننده در نظرسنجی را داشته اند. به نظر می رسد مشکلات دسترسی به اینترنت، از دلایل مشارکت پایین مناطق با سهم کم

در نظرسنجی باشد. در این رابطه، استفاده از شبکه‌های استانی صدا و سیما مناسب‌ترین جایگزین برای آگاهی رسانی در استان‌های مذکور می باشد.

مقایسه آمارهای استانی این ماه با ماه اول نشان می‌دهد با وجود افزایش ۸/۰ درصدی مشارکت‌کنندگان در نظرسنجی، سهم استان‌های با مشارکت کمتر کاهش یافته است. به طوری که سهم استان کهگیلویه و بویراحمد ۰/۹ واحد درصد (از ۱/۱ به ۰/۲ درصد) و سهم بقیه استان‌هایی که به عنوان کمترین مشارکت کننده در بند بالا معرفی شدند، ۰/۱ واحد درصد کاهش داشته است.

نمودار ۱- میزان مشارکت بر اساس توزیع استانی^(۱) (نفر)

۱- رنگ آبی و قرمز در نمودار فوق به ترتیب بیان‌گر میزان موافقت و مخالفت شرکت‌کنندگان در نظرسنجی با حذف صفر از پول ملی است.

۳-۳-۶۲ درصد از پاسخ‌دهندگان در رده سنی ۲۵-۴۰ سال، ۲۷ درصد در گروه ۱۵-۲۴ سال، ۸ درصد در رده سنی ۶۰-۴۱ سال و ۱ درصد در گروه سنی بالای ۶۰ سال قرار داشتند که نسبت به آمار ماه اول تغییر محسوسی نشان نمی‌دهد. از مجموع شرکت‌کنندگان ۵۳ درصد شاغل، ۲۴ درصد دانشجو و ۵ درصد محصل بوده‌اند.

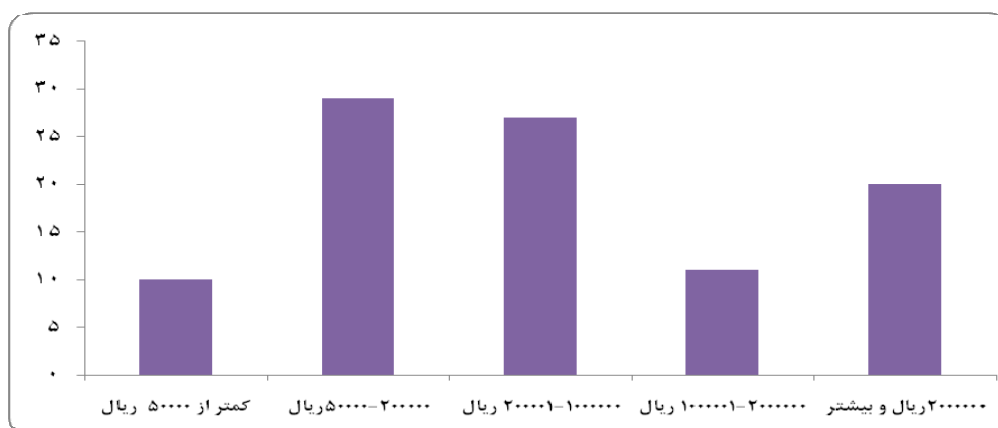
مشارکت بیشتر گروه ۲۵-۴۰ سال علاوه بر بالا بودن تراکم جمعیتی در این گروه، علاقه‌مندی جوانان را به بحث اصلاح پول ملی نشان می‌دهد. بنابراین می‌توان برای پاسخگویی به اشتیاق این قشر در کسب اطلاعات، از برنامه‌هایی که صدا و سیما مخصوص جوانان تدارک می‌بیند استفاده نمود. همچنین لازم است تدابیری برای افزایش سهم سایر گروه‌ها در نظر گرفته شود. برای مثال، استفاده از امکانات فرهنگسراها، کانون‌های بازنشستگی و سایر ارگان‌هایی که به رده سنی بالای ۶۰ سال جامعه خدمت‌رسانی می‌کنند و به کارگیری امکانات مدارس و دانشگاه‌ها برای گروه سنی ۱۵-۲۴ سال از تمهیداتی است که باید مورد توجه قرار گیرد.

۴- ۸۴ درصد از شرکت‌کنندگان در نظرسنجی دارای تحصیلات دانشگاهی بوده که در این میان ۲۸ درصد را دانشجویان دوره فوق‌لیسانس و بالاتر تشکیل داده‌اند.

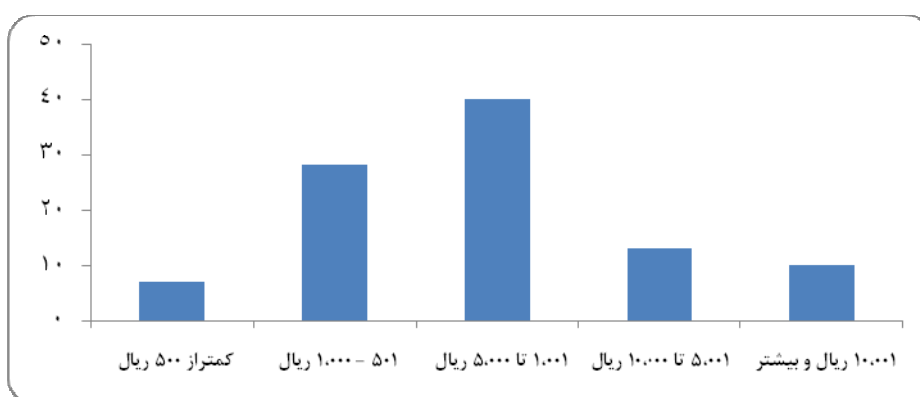
۵- در پاسخ به سوال میزان متوسط روزانه وجه نقد همراه طی ماه گذشته، ۳۱ درصد از افراد گزینه‌های بیش از یک میلیون ریال را انتخاب کرده‌اند. همچنین در پاسخ به سوال ارزان‌ترین کالا یا خدمت خریداری شده طی ماه گذشته، ۳۵ درصد دامنه قیمتی ۱۰۰۱ تا ۵۰۰۰ ریال و ۳۳ درصد دامنه قیمتی ۵۰۱ تا ۱۰۰۰ ریال را برگزیده‌اند. علاوه‌براین، ارزان‌ترین کالای خریداری شده حدود ۵۷ درصد از شرکت‌کنندگان در نظرسنجی ارزشی بیش از ۱۰۰۰ ریال داشته است. شایان ذکر است که فقط ۷ درصد از شرکت‌کنندگان، طی ماه گذشته کالای با ارزش کمتر از ۵۰۰ ریال خریداری نموده‌اند. لیست برخی از این کالاها بدون توجه به استان محل سکونت به شرح زیر می‌باشد:

نام کالا	قیمت (ریال)
یک قوطی کبریت	۵۰۰
شکلات	۲۵۰
یک بسته آدامس	۴۵۰
کاغذ A4	۲۵۰
چسب زخم	۳۵۰
لیوان یک بار مصرف	۱۰۰
مداد پاک‌کن	۳۰۰
پیچ صنعتی	۱۰۰
فتوکپی	۲۵۰
یک عدد میخ	۳۰۰
پاکت نامه	۳۰۰
تیغ	۴۰۰

نمودار ۱- توزیع متوسط روزانه اسکناس و مسکوک نزد اشخاص (درصد)

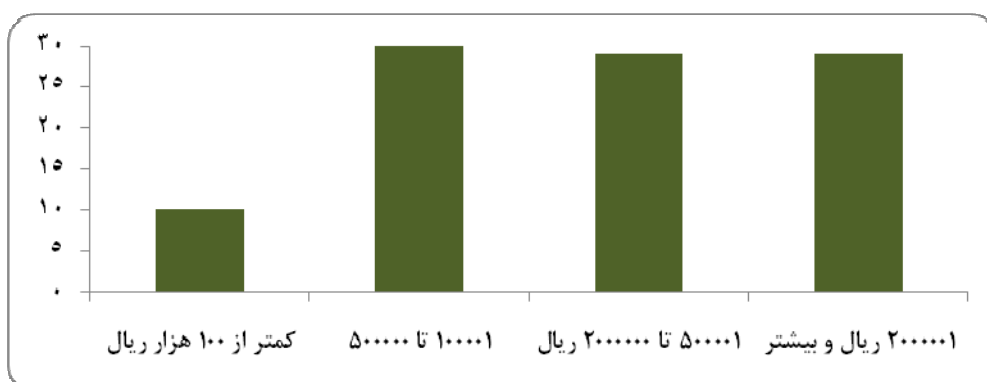

نمودار ۲- توزیع دامنه قیمتی ارزان ترین کالای خریداری شده (درصد)

۶- حدود ۵۷ درصد از شرکت کنندگان در نظرسنجی در پاسخ به این سوال که در ماه گذشته گران ترین کالای خریداری شده آنان با استفاده از اسکناس و مسکوک چه میزان بوده، گزینه های بیش از ۵۰۰ هزار ریال را انتخاب کرده اند. همچنین گران ترین کالای خریداری شده حدود ۲۸ درصد جامعه آماری ارزشی بیش از ۲ میلیون ریال داشته است.

نمودار ۳- توزیع گران ترین کالای خریداری شده با استفاده از اسکناس (درصد)

۷- نخستین اولویت ۶۴ درصد شرکت کنندگان در نظرسنجی در استفاده از ابزارهای پرداخت، ابزارهای الکترونیک بوده است. این واقعیت، از یک سو بیانگر توسعه بانکداری الکترونیک در سال های اخیر بوده و از سوی دیگر، توجه بیشتر بدان را گوشزد می کند. البته توسعه بانکداری الکترونیک مستلزم برخورداری از برخی زیرساخت های مناسب اقتصادی، اجتماعی و همچنین فرهنگ سازی جهت توسعه استفاده از این ابزار مدرن پرداخت نیز می باشد. ۲۸ درصد بقیه شرکت کنندگان در نظرسنجی نیز استفاده از اسکناس را به چک شخصی در مبادلات ترجیح داده اند که این موضوع بحث اصلاح پول ملی را جدی تر می کند.

۸- نمودار زیر نشان می دهد افراد در مبادلات پولی، ابزار مدرن را بر ابزارهای سنتی (دسته چک و انواع چک های بین بانکی) ترجیح می دهند؛ به طوری که ۵۴ درصد افراد شرکت کننده در نظرسنجی، بیش از ۳۰ درصد مبادلات پولی خود را از طریق بانکداری الکترونیک و ۳۰ درصد افراد، کمتر از ۱۰ درصد مبادلات پولی خود را با استفاده از چک شخصی انجام داده اند. نکته شایان ذکر آن که ۴۱ درصد از افراد جامعه آماری فاقد دسته چک

می‌باشند. یکی از دلایل این امر را می‌توان به اطمینان بخشی و توسعه بانکداری الکترونیک طی سال‌های اخیر نسبت داد. همچنین ۷۲ درصد شرکت کنندگان در نظر سنجی کمتر از ۱۰ درصد مبادلات پولی خود را از طریق چک های بین بانکی انجام داده اند.

نمودار ۴- توزیع مبادلات پولی انجام شده با انواع ابزارهای پرداخت (درصد)

۹- ۷۹ درصد افراد شرکت کننده در نظرسنجی با اصلاح پول ملی (حذف صفر از پول ملی) موافق بوده‌اند. ۱۰ درصد از شرکت کنندگان معتقدند حذف صفر از پول ملی، نرخ تورم را کاهش می‌دهد. بیش از ۴۸ درصد افراد بر این باورند که حذف صفر تاثیری بر تورم نداشته یا تاثیر آن بسیار اندک است. در مقابل ۲۸ درصد اصلاح پول ملی را عامل افزایش نرخ تورم می‌دانند. ۵۲ درصد از افراد شرکت کننده معتقدند حذف صفر از پول ملی تاثیری بر قیمت املاک و مستغلات نداشته و یا تاثیر آن بسیار اندک است. در مقابل ۲۴ درصد شرکت کنندگان تاثیر حذف صفر از پول ملی را عامل موثر بر قیمت املاک و مستغلات می‌دانند. بدین ترتیب می‌توان چنین برداشت نمود که تعداد قابل توجهی از شرکت کنندگان در نظرسنجی دارای بینش صحیحی پیرامون آثار حذف صفر از پول ملی بر قیمت‌ها و بنابراین ارزش دارایی‌ها می‌باشند.

به نظر می‌رسد شبهه افرادی که فکر می‌کنند قیمت‌ها در اثر اجرای برنامه رشد خواهد داشت ناشی از نقص اطلاعات باشد که با توضیحات بیشتر و اطمینان بخشی بابت برنامه‌های کنترل قیمتی، این شائبه برطرف می‌گردد. برای مثال، بانک مرکزی براساس آمارهای استخراج شده از هزینه خانوارهای شهری و شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی، به بررسی اثر گرد کردن قیمت‌ها ناشی از حذف ۴ صفر بر افزایش هزینه خانوارها پرداخته که این گزارش به تفصیل، در پایگاه اطلاع رسانی "طرح اصلاح پول ملی" در دسترس می‌باشد. براساس نتایج مطالعات به عمل آمده، میزان افزایش متوسط هزینه سالیانه یک خانوار شهری در تهران پس از حذف ۴ صفر در بدبینانه ترین حالت ۰/۰۴٪

درصد و در وضعیت واقع‌بینانه ۰/۰۰۳ درصد خواهد بود که بسیار ناچیز است. لذا بانک مرکزی باید برنامه‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی خود را تقویت کند تا با آگاه ساختن هرچه بیشتر جامعه نسبت به کم و کیف برنامه اصلاح واحد پول ملی اطمینان حاصل شود که این عمل تاثیر معنی‌داری بر سطح عمومی قیمت‌ها نخواهد داشت.

۱۰- ۲۵ درصد شرکت‌کنندگان از طریق پایگاه اطلاع‌رسانی بانک مرکزی و ۲۵ درصد از طریق رادیو و تلویزیون اخبار مربوط به برنامه حذف صفر را پیگیری می‌کنند. شایان ذکر است فقط حدود ۱۱ درصد افراد شرکت‌کننده در نظرسنجی، اطلاعات ارائه شده توسط بانک مرکزی در خصوص حذف صفر را کافی دانسته‌اند. بنابراین بانک مرکزی به عنوان تنها نهاد سیاست‌گذاری پولی لازم است از طریق تمامی امکانات ارتباطی اعم از رسانه‌های ملی، مطبوعاتی و سایر ابزارها برنامه‌های گسترده‌تری برای اطلاع‌رسانی به عموم اقشار جامعه داشته باشد. مضافاً اینکه رادیو و تلویزیون در امر اطلاع‌رسانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده و باید بیش از پیش از ظرفیت‌های آن استفاده شود.

۱۱- حدود ۵۱ درصد افراد شرکت‌کننده در نظرسنجی با حذف ۴ صفر از پول ملی و ۶۴ درصد با گردش موقتی همزمان دو پول جدید و قدیم موافق بوده‌اند. همچنین ۵۳ درصد افراد یک تا دو سال را برای همزیستی این دو پول مناسب دانسته‌اند. شایان ذکر است برای گردش همزمان دو پول قدیم و جدید در عمل نیز بیش از یک سال زمان نیاز است؛ چرا که در این صورت مردم اطمینان خواهند یافت که زمان کافی برای تطبیق اطلاعات خود با پول جدید دارند؛ مضافاً این که به طور معمول ۸ تا ۱۰ سال زمان برای تعویض پول‌های قدیمی با پول‌های جدید در نظر گرفته می‌شود تا از هجوم به بانک‌ها برای تعویض پول که آثار روانی بر جامعه دارد جلوگیری شود.

مقایسه این آمار با آمار نظرسنجی ماه اول نشان می‌دهد که همچنان بخش عمده شرکت‌کنندگان در نظرسنجی با حذف ۴ صفر از پول ملی موافق‌اند.

۱۲- جامعه آماری مورد بررسی، برای طراحی پشت اسکناس به ترتیب "چهره دانشمندان، نویسندگان و شعرای ایرانی" (با سهم ۳۵ درصد)، "سمبل‌های ملی" (با سهم ۲۴ درصد) و "اماکن تاریخی، باستانی و مذهبی" (۲۲ درصد) را انتخاب کرده‌اند.

۱۳- از جامعه آماری مورد بررسی، ۵۹ درصد با مشابه بودن طرح، رنگ و اندازه اسکناس‌های جدید با مبلغ مشابه اسکناس‌های قدیم و ۵۸ درصد با نام‌های "تومان" و "ریال" برای واحد اصلی و فرعی پول مخالف می‌باشند.

مجموع نتایج این دو گزینه بیانگر اشتیاق شرکت کنندگان در نظرسنجی برای تغییرات اساسی در نظام پولی کشور است.

۱۴- نظر موافق شرکت کنندگان در نظرسنجی برای نام اسکناس برای "پارسی" و "تومان" به ترتیب ۴۵ و ۴۳ درصد بوده است. برای سکه نیز ۳۹ درصد شرکت کنندگان با "دریک" و ۲۱ درصد با "ریال" موافق بوده‌اند.

۱۵- در سوال ۲۹ نظرسنجی از کاربران درخواست شده در صورتی که غیر از موارد ذکر شده در سوالات ۲۷ و ۲۸ نام دیگری را برای واحد اصلی پول ملی (اسکناس) و واحد فرعی آن (سکه) پیشنهاد دارند، قید نمایند. بیشترین پیشنهاد در خصوص موارد مذکور به شرح زیر بود که نسبت به نتایج ماه اول همه پرس‌و‌پرسی، تغییر محسوسی نداشت:

الف- برای واحد اصلی (اسکناس): در(مروارید)، زر، آریا، دارا، عباسی، ایران، ایرانی، مهر، اشرفی، کیان، فجر، نور، تات، پارسه، کوروش و جم

ب- برای واحد فرعی (سکه): بهار، سیم، نیک، خلیج فارس، امامی، دانا، سینا، قران، رجا، خاتم، کوشا، کوروش و پردیس

۱۶- حدود ۶۷ درصد از افراد شرکت کننده در نظرسنجی با افزایش سهم سکه در مبادلات مالی جامعه مخالف می‌باشند. به نظر می‌رسد پاسخ‌ها بیشتر ناشی از قطع‌های نامناسب سکه در گذشته و عدم کارآمدی آن‌ها در انجام مبادلات باشد که باعث بروز دید منفی نسبت به سکه شده است.